

Биол. журн. Армении, 3-4 (58), 2006

Խաչիկ Դովսեփի Նահապետյան
(ծննդյան 75-ամյակի առթիվ)

Բոլորեց ֆիզիոլոգիական գիտության նվիրյալներից մեկի՝
ԴԴ ՊԱՍ Լ. Օրբելու անվ. ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտի գիտության
գծով փոխտնօրեն, նյարդա-ներգատչական փոխհարաբերու-
թյունների լաբորատորիայի առաջատար գիտական աշխատող,
կենսաբանական գիտությունների դոկտոր Խաչիկ Դովսեփի Նահա-
պետյանի կյանքի 75 տարին, գիտա-մանկավարժական գործու-
նեության 43 տարին:

Խ.Հ. Նահապետյանը ծնվել է 1931թ. սեպտեմբերի 10-ին
Արթիկի շրջանի Փանիկ գյուղում (նախկինում Ձվարճա-
ձոր, հիմնադրված իր պապերի կողմից 1812թ.). 1950թ. ավարտել է
Սպիտակի շրջանի Նալբանդ գյուղի միջնակարգ դպրոցը ոսկե
մեդալով: Գերազանցությամբ ավարտել է Կուրբիշևի (Սամարա) բժշկական ինստիտուտի ռազմա-
բժշկական ֆակուլտետը 1957թ. և ստացել է զինվորական բժշկի որակավորում ու մինչև 1964թ.
աշխատել է զինված ուժերում որպես ռազմական բժիշկ:

1964թ. առ այսօր աշխատում է Լ. Օրբելու անվ. ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտում: 1993թ.
դեկտեմբերի 1-ից զբաղեցնում է ինստիտուտի գիտության գծով փոխտնօրենի պաշտոնը,
կենսաբանական գիտությունների դոկտոր է 1991թ.: 1996 թվականից էկոլոգիայի և
անվտանգության միջազգային ակադեմիայի, ինֆորմատիկայի միջազգային ակադեմիայի,
ինչպես նաև Նյու-Յորքի գիտությունների ակադեմիայի անդամ է:

Խ. Նահապետյանը ակնառու ներդրում ունի տեսողական վերլուծիչի գործունեության
ֆիզիոլոգիական, կենսաֆիզիկական, կենսաքիմիական մեխանիզմների ուսումնասիրության,
կենտրոնական նյարդային համակարգի պլաստիկության մեխանիզմների պարզաբանման,
ինչպես նաև վնասված նյարդային ու այլ հյուսվածքների ֆունկցիոնալ-կառուցվածքային
վերականգնողական գործընթացին նպաստող արդյունավետ բուժման մեթոդների մշակման,
ստրեսի բժշկա-կենսաբանական տեսանկյունից նվիրված հետազոտությունների բնագավառ-
ներում: Դեղինակ է 200-ից ավելի գիտական աշխատությունների, այդ թվում մեկ մենագրություն
(համահեղինակությամբ), երեք մեթոդական հանձնարարական, որոնց հիման վրա բովանդակվել են
8596 վիրաբույժական, նյարդավիրաբույժական և ստոմատոլոգիական հիվանդներ, ունի մեկ
նորարարական առաջարկ, արտոնագրված երկու գյուտեր, համահեղինակ է «Մարդու
ֆիզիոլոգիայի հիմունքները» (1998թ.) դասագրքի:

Խ.Հ. Նահապետյանը առաջիններից մեկն էր նախկին ԽՍՀՄ-ի տարածքում, որ մշակեց
աչքի ցանցաթաղանթի վաղ ռեցեպտորային պոտենցիալի գրանցման մեթոդը, որը կարող է
նպաստել կլինիկական էլեկտրոռետինոգրաֆիայի զարգացմանը: Այդ կարևոր գիտական և
գիտաարական նշանակություն ունեցող հետազոտությունների արդյունքները ընդհանրացված
են նրա «Աչքի ցանցաթաղանթի վաղ ռեցեպտորային պոտենցիալի ուսումնասիրությունը, նրա

դերն ու նշանակությունը օֆտալմոլոգիայում» քեկնածուական ատենախոսության մեջ պաշտպանված 1975թ., ատենախոսության եզրակացությունները ընդգրկված են ինչպես Երևանի բժշկական պետական համալսարանի օֆտալմոլոգիայի ամբիոնի, այնպես էլ Երևանի պետական համալսարանի նորմալ ֆիզիոլոգիայի ամբիոնի դասախոսություններին ծրագրերում:

1988թ. Խ. Նահապետյանին շնորհվել է ավագ գիտական աշխատողի կոչում «Սարգու և Կենդանիների ֆիզիոլոգիա» մասնագիտությամբ: Ետ քեկնածուական ժամանակահատվածում Խ. Նահապետյանը ավելի ճշգրիտ էլեկտրոֆիզիոլոգիական նորագույն մեթոդների կիրառմամբ ուսումնասիրել և բացահայտել է կենսաբանության, նյարդաֆիզիոլոգիայի մի շարք հրատապ հարցեր կապված վնասված նյարդային հյուսվածքի, ինչպես նաև այլ հյուսվածքների վերականգնման պրոցեսների հիմքում ընկած մեխանիզմների պարզաբանման և բուժման նոր, առավել արդյունավետ մեթոդների առաջադրման հետ: Տեսական և գործնական նշանակություն ունեցող այս հետազոտությունների արդյունքները Խ. Նահապետյանը ամփոփել է իր «Սի շարք կենսածին և ֆիզիկական գործոնների ազդեցությունը վնասված հյուսվածքների ֆունկցիոնալ-կառուցվածքային վերականգնման դինամիկայի վրա փորձերում և կլինիկայում» թեմայով դոկտորական ատենախոսության մեջ, որը պաշտպանվել է 1991թ.:

Իր անբասիր աշխատանքային գործունեության ընթացքում պարզևատրվել է մի շարք մեղալներով, պարզևներով, այդ թվում նաև Ս.Լ. Լոմոնոսովի անվան ռուկն մեղալով:

Գիտահետազոտական աշխատանքներին զուգընթաց Խ. Նահապետյանը կատարում է մեծածախլ գիտակազմակերպչական և հասարակական աշխատանքներ Լիենյով Լ. Օրբելու անվ. ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտի գիտական գծով փոխտնօրեն միաժամանակ ինստիտուտի գիտական խորհրդի անդամ և փոխնախագահ է, «Սարգու և Կենդանիների ֆիզիոլոգիա» մասնագիտական խորհրդի անդամ, «Ուղեղի հետազոտության միջազգային կազմակերպության» (ԻԲՌՕ) ասոցիացիայի անդամ, ԲԱՄՍ (MAIՅԵ) միջազգային հանդեսի խմբագրական խորհրդի անդամ:

Վերջին տարիների նրա հետազոտություններում, հիմնական ուղղություններին զուգընթաց, արժեքավոր տվյալներ են ստացվել ստրեսի բժշկա-կենսաբանական հիմնախնդիրների ուսումնասիրության բնագավառում, որոնք տեսականից բացի կարևոր կիրառական նշանակություն ունեն կլինիկական բժշկության համար:

Այսօր էլ Խ. Նահապետյանը լի է գիտա-ստեղծագործական եռանդով, շարունակում է կատարել մեծածախլ ու բազմաբնույթ ֆիզիոլոգիական հետազոտություններ: Աչքի է ընկնում իր համեստությամբ, աշխատասիրությամբ, իր բարոյական ու մարդկային բարձր հատկանիշների շնորհիվ ունի մեծ հեղինակություն ու վաեչում է ինչպես ողջ կուեկտիվի, այնպես էլ բժշկական, ֆիզիոլոգիական մյուս մասնագետների սերն ու հարգանքը:

Ցանկանում ենք մեր հոբելյարին քաջաոողջություն, երկարակեցություն և գիտական նորանոր նվաճումներ:

Կզդ, պրոֆեսոր, գիտ. վաստ. գործիչ Լ.Ա. ՍՍՏԻՆՅԱՆ

Կզդ, Ռ.Ա. ՅՄՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Կզդ, Ջ.Ս. ՍՄՐԱՅԱՆ